

CHP Sonrası Parti İnşası: Gençlik ve Sınıfsal Yenilenme

Araştırma Makalesi

Konu: Yönetim

Dr. Serkan ÇELİK

Arş. Gör. Dr. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü., e-mail: serkancelik@nku.edu.tr
Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-5835-1300>

Öz

Bu makale, uzun süreli, merkezileşmiş, muhafazakâr-milliyetçi, popülist veya rekabetçi otoriter nitelikler taşıyan iktidarların gençlik hareketleri, yeni partiler, toplumsal hareketler ve sınıfsal koalisyonlar aracılığıyla hangi koşullarda geriletebildiğini karşılaştırmalı siyaset perspektifiyle incelemektedir. Çalışma, AKP benzeri hegemonik iktidar yapıları karşısında gençlik hareketlerinin ve yeni siyasal partilerin demokratik dönüşüm yaratma kapasitesini; Polonya, Bangladeş, Sri Lanka, Tayland, Şili ve Sırbistan örnekleri üzerinden tartışmaktadır. Makalenin temel iddiası, gençlik hareketlerinin tek başına iktidar değişimi yaratmaya yetmediğidir. Kalıcı demokratik dönüşüm, gençlik enerjisinin işçi sınıfı, çalışan yoksullar, kadın emekçiler, emekliler, kiracılar, küçük esnaf, kırsal yoksullar ve güvencesiz emekçilerle yeni bir toplumsal blok içinde birleşmesine bağlıdır. Başarılı örneklerde gençler yalnızca protestocu değil; aday, parti kurucusu, örgütleyici, program yazıcısı ve meşruiyet taşıyıcısı haline gelmiştir. Buna karşın birçok vakada işçi sınıfı ve yoksullar seçim desteği sağlamış, fakat karar mekanizmalarında sınırlı temsil edilmiştir. Bu çerçevede makale, Türkiye’de CHP’den koparak kurulabilecek yeni bir sosyal demokrat partinin yalnızca gençlik, yenilik ve demokrasi söylemine dayanması halinde sınırlı kalacağını savunur. Gerçek bir alternatif, emek kotası, genç prekarya kotası, kadın emekçi temsili, emekli meclisleri, kiracı örgütlenmeleri, sendikalarla kurumsal ortaklık, ön seçim ve sınıfsal aday havuzu üzerine kurulmalıdır. Makale, yeni partinin kurucu kadrolarının doğrudan emekçi sınıflardan oluşmasını etik değil, stratejik bir zorunluluk olarak ileri sürmektedir.

Anahtar kelimeler: CHP, gençlik hareketleri, işçi sınıfı, sosyal demokrasi, yeni parti

JEL Kodları: D72, D74, J15, P16, Z13

Party-Building after the CHP: Youth and Class-Based Renewal

Abstract

This article examines how long-standing, centralized, conservative-nationalist, populist, or competitively authoritarian governments can be challenged through youth movements, new parties, social movements, and class coalitions. Drawing on Poland, Bangladesh, Sri Lanka, Thailand, Chile, Serbia, and Turkey, it asks under what conditions youth mobilization and new political parties can generate democratic transformation against hegemonic power structures similar to the AKP. The article argues that youth movements alone are insufficient for durable change. Democratic transformation becomes possible when youth energy is connected to the working class, the working poor, women workers, pensioners, tenants, small shopkeepers, the rural poor, and precarious workers within a new social bloc. In successful cases, young people become not only protesters but also candidates, party founders, organizers, program writers, and carriers of legitimacy. However, in many cases, workers and the poor provide electoral support while remaining weakly represented in decision-making. The article therefore argues that a new social democratic party emerging from a breakaway from the CHP would remain limited if it

Makaleye Atıf Bilgisi

Çelik, S. (2026). **CHP Sonrası Parti İnşası: Gençlik ve Sınıfsal Yenilenme.**

International Journal of Social Science (IJSS Journal),

(e-ISSN:2548-0685) Vol:10, Issue:46; s. 92-117.

DOI:

[10.52096/usbd.10.46.06](https://doi.org/10.52096/usbd.10.46.06)

Gönderim: 28.04.2026

Kabul: 23.05.2026

[ULUSLARARASI
SOSYAL BİLİMLER
DERGİSİ
\(ULUSLARARASI
HAKEMLİ DERGİ\)](#)

editorusbd@gmail.com

relied only on youth, renewal, and democracy. A genuine alternative requires labor quotas, young precariat representation, women workers' representation, pensioners' assemblies, tenant organizations, trade-union partnerships, primary elections, and a class-based candidate pool.

Keywords: CHP, new party, social democracy, working class, youth movements

JEL Codes: D72, D74, J15, P16, Z13

1. Giriş

Otoriter-popülist iktidarlar yalnızca seçim kazanan hükümetler değildir; devlet kaynaklarını, medya düzenini, yargıyı, güvenlik kurumlarını, sosyal yardım ağlarını, kültürel kutuplaştırmayı ve lider merkezli temsil biçimlerini kullanarak uzun süreli hegemonya kuran siyasal yapılardır. Bu tür iktidarlar, biçimsel seçim rekabetini tamamen ortadan kaldırmadan siyasal alanı eşitsizleştirir. Muhalefet partileri seçimlere girebilir, parlamento faaliyetini sürdürebilir ve yerel yönetimler kazanabilir; fakat medya erişimi, yargı bağımsızlığı, kamu kaynakları, bürokratik tarafsızlık ve siyasal özgürlükler bakımından yapısal dezavantajlarla karşılaşır (Levitsky & Way, 2010; Diamond, 2002; Esen & Gumuscu, 2016). Karşılaştırmalı otoriterleşme literatürü açısından bakıldığında, bu tür iktidarlar “seçimli otoriterlik”, “rekabetçi otoriterlik”, “illiberal demokrasi” ve “popülist hegemonya” kavramlarıyla açıklanmıştır (Schedler, 2006; Levitsky & Way, 2010; Müller, 2016; Urbinati, 2019). Özellikle Bermeo'nun “demokratik gerileme” tartışması, çağdaş otoriterleşmenin çoğu zaman darbelerle değil, seçimli kurumların içeriden aşındırılmasıyla geliştiğini vurgular (Bermeo, 2016).

AKP iktidarı bu tartışmanın Türkiye'deki en önemli örneklerinden biridir. Parti, 2002 sonrası dönemde yalnızca seçim başarısı elde etmemiş; muhafazakâr kimlik, sosyal yardım, yerel yönetim hizmetleri, lider karizması, medya kontrolü, devlet kapasitesi ve yeni sermaye blokları üzerinden geniş bir siyasal-toplumsal hegemonya kurmuştur. Bu hegemonya, özellikle kent yoksulları, çalışan yoksullar, muhafazakâr alt sınıflar, küçük esnaf, Anadolu sermayesi ve alt-orta sınıflarla kurulan maddi ve sembolik ilişkiler sayesinde güçlenmiştir (Öniş, 2004; Yavuz, 2009; Yörük, 2012; Özdemir, 2020). Bu bakımdan AKP deneyimi, yalnızca Türkiye'ye özgü bir parti başarısı değil, aynı zamanda sosyal yardım, kimlik siyaseti, lider merkezileşmesi, medya kontrolü ve devlet kapasitesinin birleştiği daha geniş bir otoriter-popülist iktidar modelinin parçası olarak değerlendirilmelidir (Akkoyunlu & Öktem, 2016; Esen & Gumuscu, 2016; Selçuk, 2016; Tansel, 2018).

Buna karşılık son yıllarda Türkiye’de gençlik, geçim krizi, barınma sorunu, işsizlik, liyakatsizlik, özgürlük talepleri, eğitimde eşitsizlik, sosyal medya kuşağının politikleşmesi ve gelecek kaybı üzerinden siyasal rekabetin merkezine yerleşmiştir. Gençler artık yalnızca kültürel özgürlük isteyen bir kuşak değildir; aynı zamanda güvencesiz çalışan, iş bulamayan, kira ödeyemeyen, ailesine bağımlı kalan, ülke dışına gitmeyi düşünen ve emeğinin karşılığını alamayan yeni bir sınıfsal kuşaktır. Gençliğin bu dönüşen konumu, klasik öğrenci hareketi literatürünü aşan yeni bir sınıfsal duruma işaret eder. Bourdieu’nün toplumsal yeniden üretim, Standing’in prekarya, Castells’in ağ toplumu ve Fraser’ın bakım krizi tartışmaları birlikte düşünüldüğünde, gençlik artık yalnızca yaşa dayalı bir kategori değil, güvencesizlik ve gelecek kaybı etrafında kurulan yeni bir toplumsal konumdur (Bourdieu, 1984; Standing, 2011; Castells, 2012; Fraser, 2013). Bu nedenle gençlik siyaseti, sınıf siyasetinden ayrı düşünülemez.

Dünyadaki son örnekler, gençlik hareketlerinin otoriterleşmiş veya hegemonik iktidarlara karşı belirleyici rol oynayabileceğini göstermektedir. Bangladeş’te öğrenci hareketi, kota sistemi karşısı talepten başlayarak Şeyh Hasina’nın istifasına uzanan geniş bir halk hareketine dönüşmüştür. Sri Lanka’da Aragalaya hareketi, ekonomik çöküş, yolsuzluk ve siyasal hanedanlaşmaya karşı gençlerin ve kentli yoksulların öncülük ettiği bir isyan dalgası yaratmış; bu dalga daha sonra NPP’nin seçim başarısına zemin hazırlamıştır. Polonya’da genç seçmen mobilizasyonu, PiS iktidarının üçüncü dönem çoğunluk kurmasını engelleyen demokratik muhalefet başarısında önemli rol oynamıştır. Tayland’da Future Forward ve Move Forward, genç seçmeni vesayetçi-militarist düzene karşı seferber etmiş; Şili’de ise 2011 öğrenci hareketi, on yıl içinde Frente Amplio ve Gabriel Boric iktidarına dönüşmüştür. Bu vakalar, gençliğin yalnızca protesto dinamiği değil, parti sistemini dönüştüren, yeni liderlikler üreten ve eski siyasal elitlerin temsil krizini görünür kılan bir kurucu toplumsal güç olduğunu göstermektedir (Della Porta, 2015; Donoso & von Bülow, 2017; Ponce Lara, 2023).

Bu makalenin Türkiye açısından temel sorusu şudur: CHP’den ayrılarak kurulabilecek yeni bir parti, bu küresel örneklerden nasıl yararlanabilir? Böyle bir parti yalnızca genç, dinamik, yenilikçi ve demokratik bir hareket olarak mı kurulmalıdır; yoksa işçi sınıfı, çalışan yoksullar, emekliler, kadın emekçiler, kiracılar, öğrenciler, kuryeler, küçük esnaf, çiftçiler ve güvencesiz beyaz yakalılar kurucu özne yapan yeni bir sosyal demokrat sınıf partisi olarak mı doğmalıdır? Przeworski ve Sprague’in sosyal demokrat partiler üzerine klasik çalışması, işçi sınıfı partilerinin iktidar olabilmek için sınıf dışı kesimlere açılmak zorunda kaldığını; ancak bu açılımın sınıfsal omurgayı zayıflatması halinde partilerin ayırt edici niteliğini kaybettiğini

göstermektedir (Przeworski & Sprague, 1986). Türkiye’de yeni parti bu ikilemi, işçi sınıfını terk etmeden alt-orta sınıflar, gençler, kadınlar ve küçük esnafla ittifak kurarak aşmalıdır.

Makalenin temel iddiası şudur: Türkiye’de yeni bir parti, eğer yalnızca “CHP’nin daha genç ve daha enerjik versiyonu” olarak kurulursa sınırlı kalır. Eğer AKP’nin uzun süreli hegemonik gücünü çözmek istiyorsa, gençlik hareketini sınıfsal temsil ve sosyal demokrat yeniden kuruluşla birleştirmek zorundadır. Bu da yeni partinin adaylarının, kurucularının ve politika kadrolarının yalnızca eski siyasetçilerden, akademisyenlerden, hukukçulardan ve belediyecilerden değil; fabrika işçilerinden, sendikacılardan, kadın emekçilerden, moto-kuryelerden, çağrı merkezi çalışanlarından, emeklilerden, tarım işçilerinden, küçük esnaftan, genç işsizlerden, kiracılardan ve yoksul mahalle temsilcilerinden oluşmasını gerektirir.

2. Kuramsal Çerçeve: Gençlik, Popülizm, Sınıf ve Yeni Parti

Yeni partiler çoğu zaman eski siyasal düzenin temsil krizi içinde doğar. Yerleşik partiler toplumsal köklerinden koptuğunda, seçmenler partileri birbirine benzeyen, profesyonelleşmiş, kapalı ve elit kurumlar olarak görmeye başlar. Katz ve Mair’in kartel parti yaklaşımı, partilerin toplumsal sınıflar ve üyeler yerine devlet kaynaklarına, kamu finansmanına ve profesyonel kampanya aygıtlarına bağımlı hale gelmesini açıklar (Katz & Mair, 1995; Mair, 2013). Bu temsil krizi, yalnızca seçmen davranışında değil, parti örgütlerinin üyelik yapısında, sınıfsal bağlarında ve programatik netliğinde de ortaya çıkar (Panebianco, 1988; Kitschelt, 1994; Mair, 2013). Böyle dönemlerde yeni partiler “halk”, “gençlik”, “değişim”, “temiz siyaset”, “yeni kuşak”, “özgürlük” ve “liyakat” söylemleriyle yükselir. Bu söylemler, Roberts’ın parti sistemi çöküşü ve Hopkin’in anti-sistem siyaset tartışmalarında gösterdiği üzere, neoliberal temsil krizinin boşluklarından doğar (Roberts, 2015; Hopkin, 2020).

Ancak yeni parti olmak otomatik olarak demokratik, sınıfsal veya emek yanlısı olmak anlamına gelmez. En Marche örneğinde görüldüğü gibi yeni parti teknokratik ve üst-orta sınıf karakterli olabilir. Movimento 5 Stelle örneğinde görüldüğü gibi sınıf ötesi popülizm üretebilir. BJP ve AKP örneklerinde görüldüğü gibi alt sınıfları sosyal yardım ve kimlik üzerinden kapsayabilir, fakat işçi sınıfını karar öznesi yapmayabilir. Bu noktada Duverger’in kitle partisi-kadro partisi ayrımı ile Michels’in oligarşinin tunç yasası birlikte okunmalıdır. Çünkü yeni kurulan partiler dahi kısa sürede profesyonel siyasetçilerin, medya görünürlüğü yüksek figürlerin, finansal kaynaklara erişimi olan grupların ve lider çevresinin kontrolüne girebilir (Duverger, 1954;

Michels, 1962; Panebianco, 1988). Dolayısıyla yeni partilerin sınıfsal niteliği, yalnızca söylemlerinden değil, aday profillerinden, örgütlenme biçimlerinden, finansman yapılarından, programlarından ve karar alma süreçlerinden anlaşılır.

Gençlik hareketleri de benzer biçimde çift anlamlıdır. Gençlik, siyasal yenilenmenin en güçlü sembolüdür; fakat gençlik kategorisi sınıfsal olarak homojen değildir. Üniversiteli genç, işsiz genç, beyaz yakalı genç, moto-kurye, stajyer, göçmen işçi, genç kadın emekçi, genç çiftçi ve ailesinin yanında yaşayan işsiz mezun aynı toplumsal deneyime sahip değildir. Mannheim'ın kuşaklar teorisi, genç kuşakların ortak tarihsel deneyimler içinde siyasal özne haline gelebileceğini belirtir; ancak çağdaş kapitalizmde bu kuşaksal deneyim, işsizlik, borçluluk, güvencesizlik ve barınma kriziyle daha açık bir sınıfsal karakter kazanmıştır (Mannheim, 1952; Standing, 2011; Savage, 2015). Bu nedenle gençliği yalnızca yaş kategorisi olarak görmek yetersizdir. Gençlik, günümüzde aynı zamanda bir gelecek kaybı, güvencesizlik ve toplumsal hareketlilik krizidir (Standing, 2011; Castells, 2012).

Sınıf literatüründe Wright, sınıf konumlarını yalnızca gelir düzeyiyle değil, üretim ilişkileri, otorite, beceri ve mülkiyet ilişkileriyle birlikte ele alır (Wright, 1997). Bu yaklaşım, günümüz işçi sınıfının neden yalnızca sanayi işçileriyle sınırlanmayacağını göstermesi bakımından önemlidir. İşçi sınıfı da klasik fabrika işçiliğiyle sınırlı değildir. Hizmet sektörü çalışanları, market işçileri, taşeron kamu işçileri, kuryeler, çağrı merkezi çalışanları, düşük ücretli beyaz yakalılar, platform çalışanları, bakım emekçileri, tekstil işçileri, mevsimlik tarım işçileri ve emeklilik sonrası çalışmak zorunda kalanlar yeni işçi sınıfının parçalarıdır. Bu kesimler çoğu zaman kendilerini “işçi sınıfı” olarak adlandırmasa da düşük ücret, borçluluk, kira baskısı, güvencesizlik, gelecek kaybı ve sosyal hak eksikliği üzerinden ortak sınıf deneyimi yaşar (Wright, 1997; Savage, 2015; Standing, 2011).

Bu makalede gençlik ve sınıf ilişkisi üç düzeyde ele alınmaktadır:

Birincisi mobilizasyon düzeyidir. Gençler sokakta, sosyal medyada, kampanyalarda, sandık güvenliğinde ve protestolarda iktidara karşı enerji yaratır mı?

İkincisi kurumsallaşma düzeyidir. Gençlik hareketi partiye, yerel meclislere, aday listelerine, politika komisyonlarına ve seçim örgütlenmesine dönüşebilir mi?

Üçüncüsü sınıfsal temsil düzeyidir. Gençlik hareketi işçi sınıfı, çalışan yoksullar, kadın emekçiler, kiracılar, emekliler ve küçük esnafla yeni bir toplumsal blok kurabilir mi?

Bu üç düzey birlikte gerçekleştiğinde genç hareketler yalnızca protesto değil, iktidar alternatifi üretir. Tilly'nin mobilizasyon, Tarrow'un siyasal fırsat yapısı ve Della Porta'nın hareket-parti ilişkisi tartışmaları birlikte düşünüldüğünde, gençlik hareketlerinin kalıcılığı protesto kapasitesinden çok, örgütlü temsil ve programatik süreklilik üretmesine bağlıdır (Tilly, 1978; Tarrow, 1998; Della Porta, 2015).

3. Yöntem, Materyal ve Vaka Seçimi

Çalışma karşılaştırmalı tarihsel analiz yöntemini kullanmaktadır. Vaka seçimi üç kritere dayanmaktadır. Birincisi, incelenen ülkelerde uzun süreli, merkezileşmiş, popülist, otoriterleşmiş veya hegemonik iktidar yapılarının varlığıdır. İkincisi, gençlik hareketlerinin veya genç seçmen mobilizasyonunun siyasal dönüşümde belirgin rol oynamasıdır. Üçüncüsü, bu hareketlerin yeni parti, seçim koalisyonu veya iktidar değişimiyle ilişki kurmasıdır. Karşılaştırmalı tarihsel analiz, tekil vakaların özgüllüğünü korurken ortak nedensel örüntüleri incelemeye imkân verir (Mahoney & Rueschemeyer, 2003; Thelen, 1999).

Bu çerçevede altı ana vaka incelenmektedir:

1. Polonya: PiS iktidarının 2023 seçimlerinde çoğunluğu kaybetmesi ve genç seçmen mobilizasyonunun demokratik muhalefet bloğuna katkısı.
2. Bangladeş: 2024 öğrenci hareketinin kota sistemi karşıtı talepten Hasina iktidarını sona erdiren halk ayaklanmasına dönüşmesi.
3. Sri Lanka: Aragalaya hareketinin Rajapaksa hanedanını geriletmesi ve NPP'nin 2024 seçimlerinde iktidarlaşması.
4. Tayland: Future Forward ve Move Forward çizgisinin genç seçmenle yükselmesi, fakat vesayetçi kurumlar tarafından engellenmesi.
5. Şili: 2011 öğrenci hareketinden Frente Amplio ve Gabriel Boric hükümetine uzanan kurumsallaşma süreci.
6. Türkiye: CHP'den koparak kurulabilecek yeni partinin AKP benzeri hegemonik iktidara karşı gençlik ve sınıf temelli sosyal demokrat kuruluş ihtimali.

Bu vakalar aynı türden değildir. Polonya seçim yoluyla iktidar değişimi örneğidir. Bangladeş protesto ve geçiş hükümeti örneğidir. Sri Lanka protestodan seçimsel yeniden kuruluşa geçiş örneğidir. Tayland seçim başarısının vesayetçi kurumlarca bloke edilmesi örneğidir. Şili öğrenci hareketinin on yıl içinde devlet iktidarına taşınması örneğidir. Türkiye ise henüz gerçekleşmemiş, fakat karşılaştırmalı dersler üzerinden tartışılması mümkün olan stratejik bir senaryodur. Bu çeşitlilik, Türkiye’de olası yeni parti tartışmasını tek bir modele indirgemen; seçim, protesto, parti kurma, sınıfsal koalisyon ve kurumsal dayanıklılık boyutlarıyla ele almayı mümkün kılar.

4. Bulgular: Karşılaştırmalı Vaka Analizi

Tablo 1. Gençlik Hareketleri ve Otoriter-Popülist İktidarların Geriletilmesi

Vaka	İktidar/Kriz Tipi	Gençliğin Rolü	Yeni Parti veya Koalisyon	Sonuç	Türkiye İçin Ders
Polonya	Sağ-popülist, milliyetçi, devlet-medya iktidarı	Genç mobilizasyonu ve seçmen talebi	Civic Coalition, Third Way, The Left	PiS birinci parti kaldı ama hükümet çoğunluğunu kaybetti	Genç seçmen tek başına parti kurmayabilir; doğru muhalefet koalisyonuyla iktidarı geriletebilir
Bangladeş	Uzun süreli otoriterleşmiş iktidar	Öğrenciler protestonun öncü ve meşruiyet taşıyıcısı oldu	Geçiş hükümeti ve yeni parti tartışmaları	Hasina iktidarı sona erdi	Gençlik hareketi rejim krizinde kurucu güç olabilir; fakat kurumsallaşma planı şarttır
Sri Lanka	Ekonomik çöküş, hanedanlaşma, yolsuzluk krizi	Aragalaya’da gençler, kentli yoksullar ve orta sınıflar birlikte hareket etti	NPP/JVP hattı	Dissanayake ve NPP güçlü seçim yetkisi aldı	Ekonomik kriz gençliği sınıf koalisyonuna bağlarsa iktidar değişimi doğabilir
Tayland	Askeri-vesayetçi ve monarşik kurumların belirleyici olduğu düzen	Gençler Move Forward’ın taşıyıcısı oldu	Future Forward/Move Forward/People’s Party çizgisi	Seçim başarısı iktidara taşınmadı	Seçim zaferi yetmez; yargı ve vesayet engellerine karşı dayanıklı örgüt gerekir
Şili	Neoliberal eğitim ve temsil krizi	Öğrenci liderleri parti kurucusu ve devlet yöneticisi oldu	Frente Amplio, Boric hükümeti	Öğrenci hareketi iktidara taşındı	Gençlik hareketi ancak program, kadro ve partiye dönüşürse kalıcılaşır
Türkiye	Rekabetçi otoriterleşme, ekonomik kriz, gençlik ve geçim krizi	Gençler değişim talebinin ana taşıyıcısı olabilir	CHP’den kopabilecek yeni sosyal demokrat parti	Henüz açık senaryo	Yeni parti gençlik enerjisini işçi sınıfı ve yoksullarla birleştirmelidir

Tablo 1’in yorumu: Karşılaştırma, gençlik hareketlerinin otoriter-popülist iktidarlar karşısında üç ayrı işleve sahip olabildiğini göstermektedir. Birincisi, gençler seçimlerde katılım ve kampanya enerjisi yaratarak iktidar blokunu geriletebilir. İkincisi, gençler protesto hareketlerinin ahlaki ve politik meşruiyet taşıyıcısı olabilir. Üçüncüsü, gençlik hareketleri partiye ve devlet kadrosuna dönüşerek kalıcı siyasal alternatif yaratabilir. Ancak her üç durumda da başarı, gençlik enerjisinin sınıfsal koalisyonla birleşmesine bağlıdır.

4.1. Polonya: Genç Seçmen, Demokratik Koalisyon ve PiS'in Geriletilmesi

Polonya'da Hukuk ve Adalet Partisi, 2015 sonrası dönemde yargı, kamu medyası, kültürel kutuplaşma, milliyetçilik, aile yardımları ve muhafazakâr kimlik siyaseti üzerinden güçlü bir hegemonya kurmuştur. Bu yapı, AKP deneyimiyle birebir aynı olmamakla birlikte, devlet kaynaklarının parti lehine kullanılması, kamu medyasının iktidar yanlısı rolü, hukuk devleti krizleri ve kültürel kutuplaştırma bakımından karşılaştırılabilir niteliktedir (Stanley, 2019; Sadurski, 2019). Polonya örneği, sağ-popülist iktidarların sosyal politika ile kültürel kutuplaştırmayı nasıl birleştirdiğini göstermesi bakımından önemlidir. PiS, aile yardımları ve sosyal transferler yoluyla alt sınıflar ve taşra seçmeniyle güçlü bağ kurarken, yargı reformları ve kamu medyası üzerindeki kontrolüyle liberal-demokratik kurumları aşındırmıştır (Grzymala-Busse, 2019; Sadurski, 2019; Stanley, 2019).

2023 seçimlerinde PiS en yüksek oyu alan parti olmasına rağmen hükümet kuracak çoğunluğu kaybetmiştir. Bu sonuçta genç seçmen mobilizasyonu, kadın hareketi, kentli orta sınıflar, Avrupa yanlısı seçmenler ve demokratik muhalefet partilerinin koalisyon kapasitesi etkili olmuştur. Polonya örneğinin özgün yanı, gençlik enerjisinin tek bir yeni partiye değil, muhalefet koalisyonunun toplam başarısına katkı sunmasıdır. Genç seçmen, PiS karşıtı demokratik blok için belirleyici bir meşruiyet ve mobilizasyon kaynağı olmuştur. OSCE/ODIHR'in seçim gözlem raporları, Polonya seçimlerinin rekabetçi olmakla birlikte kamu kaynakları ve medya eşitsizliği nedeniyle tam anlamıyla dengeli bir ortamda gerçekleşmediğini göstermektedir (OSCE/ODIHR, 2023). Bu durum, genç seçmen mobilizasyonunun yalnızca sandığa katılım değil, eşitsiz rekabet koşullarına karşı demokratik direnç anlamına da geldiğini gösterir.

Polonya'dan Türkiye için çıkarılacak ilk ders, genç seçmen mobilizasyonunun yalnızca "genç parti" kurmak anlamına gelmediğidir. Gençler bazen yeni bir partinin değil, geniş bir demokratik koalisyonun iktidar yürüyüşünün ana taşıyıcısı olabilir. İkinci ders, otoriter-popülist iktidarlar karşısında seçim kazanmanın yalnızca lider popülaritesine değil; sandık güvenliği, ortak aday stratejisi, muhalefet koordinasyonu ve kutuplaşmayı aşan toplumsal dil kurmaya bağlı olduğudur. Ekiert ve Kubik'in Polonya sivil toplumu üzerine çalışmaları da demokratik muhalefetin yalnızca seçim partilerinden değil, uzun süreli sivil mobilizasyon ağlarından beslendiğini göstermektedir (Ekiert & Kubik, 1999).

Ancak Polonya örneğinin sınıfsal sınırı da vardır. PiS, sosyal yardımlar ve aile politikalarıyla işçi sınıfı ve taşra seçmeni üzerinde güçlü etki kurmuştur. Muhalefet, demokrasi ve Avrupa söylemini ekonomik güvence ve sosyal politika vaatleriyle tamamlamak zorunda kalmıştır. Türkiye açısından bu nokta kritiktir: AKP benzeri bir iktidar karşısında yalnızca hukuk devleti, özgürlük ve kurumsal restorasyon söylemi yeterli değildir. Yeni parti, gençlerin özgürlük talebini emeklilerin maaş, işçilerin ücret, kiracıların barınma ve kadınların bakım emeği sorunuyla birleştirmelidir.

4.2. Bangladeş: Öğrenci Hareketinden Rejim Krizine

Bangladeş'te 2024 öğrenci hareketi, başlangıçta kamu istihdamında kota sistemine karşı gelişmiştir. Bangladeş vakası, öğrenci hareketlerinin kamu istihdamı, liyakat ve genç işsizliği gibi somut sınıfsal sorunlardan doğarak rejim krizine dönüşebileceğini göstermektedir (Hossain, 2017; Lewis, 2011; Riaz, 2016). Ancak hükümetin sert müdahalesi, ölümler, tutuklamalar ve siyasal baskı, hareketi daha geniş bir anti-otoriter halk mobilizasyonuna dönüştürmüştür. Şeyh Hasina'nın uzun süreli iktidarı, ekonomik büyüme iddiasına rağmen genç işsizlik, patronaj, siyasal baskı ve seçim meşruiyeti sorunlarıyla aşınmıştır. Öğrenci hareketi bu aşınmayı görünür hale getirmiş ve iktidarın meşruiyet krizini hızlandırmıştır.

Bangladeş örneği, gençlik hareketlerinin bazı durumlarda seçim dışı demokratik basınç üretebileceğini gösterir. Gençler burada yalnızca protestocu değil, geçiş sürecinin aktörü haline gelmiştir. Nahid Islam ve benzeri öğrenci liderlerinin geçiş hükümeti tartışmalarında rol alması, genç hareketlerin kurumsal siyasete geçişi bakımından önemlidir. Nahid Islam ve benzeri öğrenci liderlerinin görünürlüğü, genç hareketlerin yalnızca protesto örgütleyicisi değil, geçiş dönemi meşruiyet aktörü haline gelebileceğini göstermektedir (Reuters, 2024a; Time, 2024). Ancak geçiş süreçleri literatürü, sokak meşruiyetinin kurumsal demokrasiye dönüşebilmesi için parti, anayasal reform, hukuk devleti ve kapsayıcı temsil mekanizmalarına ihtiyaç duyulduğunu vurgular (O'Donnell & Schmitter, 1986; Linz & Stepan, 1996). Bu geçiş aynı zamanda risklidir. Protesto meşruiyeti ile devlet yönetme kapasitesi aynı şey değildir. Hareket, eğer program, kadro, hukuk devleti ve kapsayıcı sınıfsal temsil üretmezse, eski iktidarın yerine yeni bir elit çatışması doğabilir.

Türkiye açısından Bangladeş örneğinin iki önemli dersi vardır. Birincisi, gençlerin siyasal öfkesi çoğu zaman somut bir adaletsizlikten doğar: işsizlik, liyakatsizlik, kota, torpil, eğitimde

eşitsizlik, ekonomik dışlanma. Türkiye’de bu karşılık; mülakat sistemi, kamuda liyakat krizi, üniversite mezunu işsizlik, barınma krizi, düşük ücretli staj ve gençlerin gelecek kaybidir. İkincisi, gençlik hareketi kurumsallaşmadığında geçiş süreci belirsizleşebilir. Bu nedenle CHP’den koparak kurulabilecek yeni parti, gençleri yalnızca meydan ve kampanya gücü olarak değil, program yazan, aday olan, ilçe yöneten ve politika kurulu oluşturan kurucu kadro olarak konumlandırılmalıdır.

4.3. Sri Lanka: Aragalaya’dan NPP İktidarına

Sri Lanka’da 2022 Aragalaya hareketi, ekonomik çöküş, yakıt ve gıda krizi, yolsuzluk ve Rajapaksa ailesinin hanedanlaşmış iktidarına karşı gelişmiştir. Sri Lanka’da Aragalaya hareketi, ekonomik çöküş, borç krizi, yakıt ve gıda kıtlığı, yolsuzluk ve siyasal hanedanlaşmanın birleştiği çok boyutlu bir meşruiyet krizinden doğmuştur (Uyangoda, 2022; Reuters, 2024b). Hareketin taşıyıcıları arasında gençler, kentli orta sınıflar, yoksullar, öğrenciler, profesyoneller ve ekonomik krizden doğrudan etkilenen geniş kesimler yer almıştır. Protestolar, yalnızca bir hükümet değişikliği değil, siyasal sınıfın tamamına karşı bir hesaplaşma talebi üretmiştir. Bu yönüyle hareket, yalnızca hükümet karşıtı bir protesto değil, neoliberal kriz yönetimi ve patrimonyal siyaset biçimlerine karşı toplumsal bir itirazdır.

Bu dalga, 2024 seçimlerinde Anura Kumara Disanayake ve National People’s Power çizgisinin iktidarlaşmasına zemin hazırlamıştır. NPP, geleneksel partilerden bıkmış seçmene yolsuzluk karşıtlığı, ekonomik adalet, yoksullukla mücadele ve siyasal yenilenme vaat etmiştir. NPP’nin seçim başarısı, protesto hareketinin doğrudan partiye dönüşmesinden çok, eski parti sisteminin meşruiyet kaybının yeni bir sol-popülist ve yolsuzluk karşıtı siyasal özneye alan açmasıyla açıklanabilir (Reuters, 2024b; Uyangoda, 2022). Bu örnek, protesto hareketinin doğrudan partiye dönüşmediği, fakat siyasal iklimi değiştirerek yeni bir partinin veya koalisyonun önünü açtığı bir modeldir.

Sri Lanka’dan Türkiye için çıkarılacak temel ders şudur: Ekonomik kriz, tek başına iktidarı düşürmez. Ekonomik krizin siyasal karşılığı ancak örgütlü bir alternatif, güvenilir kadro, sınıfsal program ve yolsuzluk karşıtı meşruiyetle kurulabilir. Türkiye’de geçim krizi derindir; fakat bu kriz otomatik olarak muhalefeti iktidara taşımaz. Yeni parti, ekonomik hoşnutsuzluğu sınıfsal programa çevirebilmelidir. Blyth’in kemer sıkma siyaseti ve Della Porta’nın kriz dönemlerinde toplumsal hareketler üzerine çalışmaları, ekonomik bunalımların ancak siyasal

olarak çerçeveslendiğinde kalıcı değişim üretebildiğini göstermektedir (Blyth, 2013; Della Porta, 2015).

Bu bağlamda Türkiye’de kurulacak yeni parti, “geçinemiyoruz” duygusunu “hakça bölüşüm, güvenceli çalışma, kamusal hizmet, kira adaleti, emekli onuru ve genç gelecek güvencesi” programına dönüştürmelidir. Aksi halde ekonomik kriz yalnızca öfke üretir; örgütlü siyaset üretmez.

4.4. Tayland: Gençliğin Seçim Zaferi ve Vesayetçi Engel

Tayland’da Future Forward ve ardından Move Forward çizgisi, gençlerin, kentli seçmenlerin, öğrencilerin ve reform isteyen kesimlerin desteğiyle büyük bir siyasal başarı elde etmiştir. Tayland’da Future Forward ve Move Forward çizgisi, genç seçmen mobilizasyonu ile vesayetçi kurumların çatışmasını açık biçimde görünür kılmıştır (McCargo & Chattharakul, 2020; McCargo, 2023; Laohabut & McCargo, 2024). Parti; askerî vesayetin geriletilmesi, zorunlu askerliğin kaldırılması, tekeli ekonomik yapıların sorgulanması, sosyal hakların genişletilmesi, anayasal reform ve ifade özgürlüğü gibi başlıkları birleştirmiştir. Move Forward’ın 2023 seçimlerinde birinci çıkması, gençlik temelli reform siyasetinin güçlü seçim başarısı üretebileceğini göstermiştir. Bu çatışma, seçimsel başarı ile iktidar olabilme kapasitesinin aynı şey olmadığını gösterir.

Ancak Tayland örneği aynı zamanda uyarıcıdır. Seçim başarısı iktidar olmaya yetmemiş, askerî-vesayetçi kurumlar, senato dengesi ve yargısal müdahaleler parti hattını engellemiştir. Move Forward’ın kapatılması, gençlik hareketlerinin kurumsal siyasette ne kadar kırılgan olabileceğini göstermektedir. Move Forward’ın kapatılması, yargısal müdahalenin yalnızca parti tüzel kişiliğine değil, genç seçmenlerin siyasal temsil hakkına da yöneldiğini göstermektedir (Amnesty International, 2024; The Guardian, 2024). Bu nedenle Tayland örneği, yeni partilerin hukuki ve örgütsel dayanıklılık olmadan seçim zaferini koruyamayacağını ortaya koyar.

Türkiye açısından bu örnek son derece önemlidir. AKP benzeri iktidarlarda seçim kazanmak gerekli ama yeterli değildir. Yeni parti, seçim başarısını koruyacak hukuk, sandık güvenliği, uluslararası meşruiyet, toplumsal örgütlenme, belediye ağı, sendikal dayanışma ve yerel direniş kapasitesi kurmalıdır. Gençlik enerjisi, vesayetçi-yargısal engeller karşısında ancak sınıfsal ve kurumsal dayanıklılıkla ayakta kalabilir. Levitsky ve Way’in rekabetçi otoriterlik yaklaşımı,

muhalefetin seçim kazanabilmesi için yalnızca oy çoğunluğu değil, iktidar kaynaklarının eşitsiz kullanımına karşı dayanıklı örgüt kapasitesi gerektiğini vurgular (Levitsky & Way, 2010).

Tayland örneğinin sınıfsal sınırı da vardır. Move Forward gençler ve kentli yeni orta sınıflar arasında güçlüdür; ancak klasik işçi sınıfı örgütleri parti mimarisinin merkezinde sınırlı yer tutmuştur. Türkiye’de yeni parti bu hatayı tekrarlamamalıdır. Gençlik hareketi ile işçi sınıfı örgütleri arasında baştan kurumsal bağ kurulmalıdır.

4.5. Şili: Öğrenci Hareketinden Devlet İktidarına

Şili, gençlik hareketlerinin kurumsal siyasete dönüşmesi bakımından en öğretici örneklerden biridir. Şili’de 2011 öğrenci hareketi, neoliberal eğitim modeline karşı gelişmiş ve kısa sürede piyasa karşıtı, katılımcı-demokratik ve yeni sol bir siyasal dil üretmiştir (Bellei, Cabalin, & Orellana, 2014; Larrabure & Torchia, 2015). 2011 öğrenci hareketi, eğitimde piyasalaşma, borçluluk ve eşitsizlik karşıtı taleplerle yükselmiştir. Bu hareketin öne çıkan isimleri yıllar içinde milletvekili, parti kurucusu, bakan ve cumhurbaşkanı olmuştur. Gabriel Boric’in cumhurbaşkanlığına uzanan çizgisi, öğrenci hareketinin yalnızca protesto değil, kadro ve program üretebildiğini göstermektedir (Ponce Lara, 2023). Bu hareketin önemi, yalnızca kitlesel protesto üretmesinde değil, sonraki on yılda parti kadrosu ve devlet yöneticisi çıkarabilmesindedir.

Şili örneğinde gençlik hareketi üç dönüşüm geçirmiştir. Önce sokak hareketi olarak meşruiyet kazanmış, sonra parti ve koalisyon inşasına yönelmiş, ardından devlet yönetme sorumluluğu üstlenmiştir. Gabriel Boric’in yükselişi, öğrenci hareketinin kurumsal siyasete dönüşmesinin sembolik örneğidir; ancak bu dönüşüm aynı zamanda hareket radikalizmi ile devlet yönetme sorumluluğu arasındaki gerilimleri de görünür kılmıştır (Donoso & von Bülow, 2017; Ponce Lara, 2023). Bu dönüşüm kolay olmamıştır. Hareket, radikal talepler ile yönetim gerçekliği, anayasa süreci ile siyasal kutuplaşma, sosyal adalet vaadi ile ekonomik sınırlar arasında gerilim yaşamıştır. Ancak yine de gençlik hareketinin kurucu siyasal kadro üretmesi bakımından dünyadaki en güçlü örneklerden biridir.

Türkiye açısından Şili’den çıkarılacak ders şudur: Gençler yalnızca “gençlik kolları” içinde tutulmamalıdır. Gençler parti kurucusu, belediye başkan aday, milletvekili aday, politika komisyonu üyesi, mahalle örgütleyicisi ve genel merkez yöneticisi olmalıdır. Fakat bu genç

kadro yalnızca üniversite mezunu üst-orta sınıf gençlerden oluşmamalıdır. Türkiye'nin yeni gençlik kadrosu; moto-kuryelerden, çağrı merkezi çalışanlarından, genç öğretmenlerden, atanmayan öğretmenlerden, genç mühendislerden, genç işsizlerden, genç kadın emekçilerden, genç çiftçilerden ve genç kiracılardan oluşmalıdır.

5. Tartışma: Gençlik, Sınıf ve İktidar Değişimi

İncelenen vakalar, gençlik hareketlerinin iktidar değişiminde beş koşul altında etkili olduğunu göstermektedir.

Birincisi, gençlik hareketinin somut bir adaletsizlikten doğması gerekir. Şili'de eğitim borcu, Bangladeş'te kamu istihdamı kotası, Sri Lanka'da ekonomik çöküş, Polonya'da demokrasi ve haklar krizi, Tayland'da askerî-vesayetçi düzen bu somut adaletsizlik alanlarını oluşturmuştur. Türkiye'de bu alanlar mülakat ve liyakat krizi, barınma sorunu, işsizlik, düşük ücret, ifade özgürlüğü, kadınların güvenliği ve gelecek kaybidir. McAdam'ın siyasal süreç modeli, hareketlerin yalnızca hoşnutsuzluktan değil, bu hoşnutsuzluğu örgütleyebilecek kaynaklar ve fırsatlar oluştuğunda yükseldiğini göstermektedir (McAdam, 1982).

İkincisi, gençlik hareketi kendi dar kuşak sınırlarını aşmalıdır. Gençler yalnız kalırsa hareket kültürel veya kuşaksal protesto olarak kalabilir. İşçi sınıfı, emekliler, kadın emekçiler, küçük esnaf ve yoksul mahallelerle birleştiğinde toplumsal blok haline gelir. Gramsci'nin hegemonya tartışması, siyasal dönüşümün ancak farklı toplumsal taleplerin ortak bir tarihsel blok içinde birleştirilmesiyle mümkün olduğunu göstermesi bakımından bu noktada açıklayıcıdır (Gramsci, 1971).

Üçüncüsü, gençlik hareketi örgütsel forma kavuşmalıdır. Protesto, parti, sendika, mahalle meclisi, kampanya ağı, yerel yönetim, aday havuzu ve politika kurulu üretmezse kalıcılaşamaz. Della Porta'nın hareket-parti ilişkisi üzerine çalışmaları, toplumsal hareketlerin kurumsal siyasete taşınmasının hem fırsatlar hem de temsil kaybı riskleri içerdiğini vurgular (Della Porta, 2015; Della Porta & Diani, 2006).

Dördüncüsü, gençlik hareketi güvenilir iktidar programı sunmalıdır. Yalnızca "gitsinler" söylemi iktidar değişimi için yeterli değildir. Yerine ne kurulacağı, hangi sosyal politikaların uygulanacağı, kamu kaynaklarının nasıl kullanılacağı, işsizlik ve yoksullukla nasıl mücadele

edileceği açık olmalıdır. Sosyal demokrat partilerin tarihsel başarısı, demokrasi ile sosyal hakları birlikte savunabilmelerine bağlı olmuştur (Berman, 2006; Esping-Andersen, 1990).

Beşincisi, hareket baskı ve kurumsal engellere karşı dayanıklı olmalıdır. Tayland örneği, seçim başarısının yargı ve vesayet engeliyle durdurulabileceğini göstermektedir. Bu nedenle yeni parti hukuk, sandık, sokak, sendika, belediye ve uluslararası meşruiyet hatlarını birlikte kurmalıdır.

Tablo 2. İşçi Sınıfı ve Toplumsal Sınıfların Vakalardaki Yeri

Vaka	Gençlik Rolü	İşçi Sınıfı ve Yoksullar	Kadrosal Temsil	Temel Sınıfsal Ders
Polonya	Seçim mobilizasyonu	PiS sosyal politikalarla alt sınıflarda güçlüydü; muhalefet şehirli genç ve orta sınıflarla genişledi	Genç seçmen etkili, fakat işçi sınıfı kadrosal merkezde sınırlı	Demokrasi söylemi sosyal güvenceyle tamamlanmalı
Bangladeş	Öğrenci öncülüğü	İşsiz gençler ve düşük gelirli kesimler hareketi genişletti	Öğrenci liderleri geçiş sürecinde görünür oldu	Gençlik, liyakat ve iş talebini sınıf programına çevirmeli
Sri Lanka	Ekonomik kriz protestosu	Kentli yoksullar, orta sınıflar ve krizden etkilenen emekçiler dahil oldu	NPP yeni kadro alanı açtı	Yolsuzluk karşıtlığı yoksullukla mücadeleyle birleşirse etkili olur
Tayland	Genç seçmen ve kentli reform dalgası	Sosyal haklar gündemeydi, fakat sendikal işçi temsili sınırlıydı	Genç liderler güçlüydü	Gençlik hareketi işçi örgütleriyle daha güçlü bağ kurmalı
Şili	Öğrenci liderlerden devlet kadrosuna geçiş	Eğitim borcu, eşitsizlik ve yoksullaşma hareketi genişletti	Eski öğrenci liderleri bakan ve vekil oldu	Gençlik hareketi kadro üretirse iktidara taşınabilir
Türkiye	Potansiyel kurucu güç	Çalışan yoksullar, emekliler, kiracılar, kadın emekçiler ve genç prekarya belirleyici	Yeni parti tasarımına bağlı	Adaylar ve kurucular doğrudan bu sınıflardan seçilmelidir

Tablo 2'nin yorumu: İncelenen örneklerde gençlik çoğu zaman siyasal yenilenmenin sembolü ve mobilizasyon gücü olmuştur. Ancak işçi sınıfı ve yoksulların temsili çoğu vakada seçmen düzeyinde kalmış, kadrosal ve örgütsel temsil sınırlı olmuştur. Bu nedenle Türkiye'de kurulacak yeni parti açısından temel ölçüt yalnızca gençlerin oyunu almak değildir. Gençleri, işçileri, emeklileri, kadın emekçileri ve yoksul mahalle temsilcilerini parti mimarisinin kurucu unsuru haline getirmek gerekir.

6. Öneriler: CHP Sonrası Parti İnşası

Türkiye'de CHP'den ayrılarak kurulabilecek yeni bir parti, ancak iki tehlikeyi aşarsa anlamlı olabilir. Birinci tehlike, yeni partinin yalnızca mevcut kadroların yeni tabelası olarak algılanmasıdır. İkinci tehlike, gençlik ve değişim söyleminin sınıfsal içerikten yoksun kalmasıdır. Türkiye'de merkez-solun tarihsel zayıflığı, yalnızca liderlik veya örgüt sorunlarıyla değil, işçi sınıfı, sendikalar, yoksul mahalleler ve muhafazakâr alt sınıflarla kurulan sınırlı bağlarla da ilgilidir (Keyder, 1987; Yıldırım, 2009; Çelik, 2015). Bu nedenle yeni bir sosyal

demokrat parti, yalnızca CHP içi temsil krizine değil, Türkiye’de sosyal demokrasinin sınıfsal köklenme sorununa da yanıt vermelidir.

Yeni parti, “CHP’nin gerçek devamı”, “daha genç CHP”, “daha dinamik muhalefet” veya “daha merkezde bir seçenek” olmakla yetinirse AKP’nin toplumsal blokunu çözemez. Çünkü AKP’nin gücü yalnızca ideolojik değildir; sosyal yardım, belediye hizmeti, mahalle ağı, dini-sivil bağlar, küçük esnaf ilişkileri, kamu istihdamı beklentisi ve yoksul hanelerle kurduğu gündelik temas üzerinden işler. Bu nedenle yeni parti, AKP’nin kurduğu ilişki biçimini yalnızca eleştirmemeli; onun yerine daha adil, hak temelli, sendikalı, kamucu ve demokratik bir sosyal yurttaşlık modeli koymalıdır. Somers’ın yurttaşlık hakkı ve Esping-Andersen’in refah rejimleri yaklaşımı, sosyal yardımların kişisel lütuf değil kurumsal hak olarak tasarlanması gerektiğini gösterir (Esping-Andersen, 1990; Somers, 2008).

Bu noktada CHP’den kopuş, yalnızca liderlik veya örgüt krizi üzerinden değil, sınıfsal yeniden kuruluş üzerinden gerekçelendirilmelidir. Yeni parti şunu söyleyebilmelidir: “Biz yalnızca eski partiden ayrılmıyoruz; işçilerin, gençlerin, kadınların, emeklilerin, kiracıların, küçük esnafın ve yoksulların karar öznesi olduğu yeni bir sosyal demokrat parti kuruyoruz.”

Bu ifade, siyasi kopuşu ahlaki ve sınıfsal bir kuruluşa dönüştürür.

6.1. Kurucu Sınıfsal Aday Modeli

Yeni partinin en kritik sınavı aday profili olacaktır. Çünkü seçmen, partinin sınıfsal niteliğini en çok aday listelerinde görür. Programda emekten söz edip aday listelerinde yalnızca eski milletvekilleri, belediye başkanları, iş insanları, hukukçular, akademisyenler ve profesyonel siyasetçiler yer alırsa yeni parti inandırıcılığını kaybeder. Temsil literatüründe Pitkin, siyasal temsili yalnızca “adına konuşmak” değil, temsil edilenlerin çıkarlarını kurumsal olarak görünür kılmak şeklinde tanımlar (Pitkin, 1967). Bu nedenle işçi sınıfı ve yoksullar adına konuşmak yeterli değildir; bu kesimlerin bizzat aday, yönetici ve karar verici olması gerekir.

Bu nedenle yeni partinin kurucu aday havuzu şu kesimlerden oluşturulmalıdır:

- Sendikalı ve sendikasız fabrika işçileri
- Taşeron kamu işçileri
- Moto-kuryeler ve platform çalışanları

- Kadın tekstil işçileri
- Market, depo, lojistik ve çağrı merkezi çalışanları
- Atanamayan öğretmenler ve genç işsiz mezunlar
- Emekliler ve emekli örgütü temsilcileri
- Kiracı platformları ve barınma hakkı savunucuları
- Küçük esnaf ve borçlu mikro işletme sahipleri
- Mevsimlik tarım işçileri ve küçük çiftçiler
- Ev işçileri ve bakım emeği temsilcileri
- Engelli emekçiler
- Genç kadın emekçiler
- Yoksul mahalle temsilcileri
- Belediye emekçileri
- Deprem bölgesi emek ve barınma temsilcileri

Bu kesimler yalnızca vitrin için değil, seçilebilir sıralar ve gerçek karar yetkisiyle aday yapılmalıdır. Yeni partinin ilk kurucular kurulu ve parti meclisi, Türkiye'nin sınıfsal gerçekliğini yansıtmalıdır. Bir moto-kurye, bir emekli, bir kadın işçi, bir genç işsiz, bir taşeron işçi, bir çiftçi ve bir kiracı temsilcisi partinin kurucu yüzleri arasında yer almadıkça “sınıfsal yenilenme” iddiası inandırıcı olmaz. Phillips'in “varlık siyaseti” yaklaşımı, temsil edilen grupların siyasal kurumlarda bizzat bulunmasının demokratik meşruiyet açısından önemini vurgular (Phillips, 1995).

6.2. Emek Kotası ve Genç Prekarya Kotası

Yeni partinin tüzüğünde üç temel kota yer almalıdır.

Birincisi emek kotasıdır. Parti meclisi, il yönetimleri, belediye meclisi listeleri ve milletvekili aday listelerinde işçiler, sendikacılar, taşeron çalışanlar, platform emekçileri ve düşük ücretli hizmet sektörü çalışanları için asgari temsil oranı belirlenmelidir. Kota mekanizmaları yalnızca cinsiyet temsili için değil, sınıfsal temsil için de düşünülebilir. Phillips'in “varlık siyaseti” yaklaşımı ile Pitkin'in temsil kuramı birlikte ele alındığında, emekçilerin kurumlarda doğrudan bulunması yalnızca sembolik değil, demokratik karar kalitesini artıran bir koşuldur (Pitkin, 1967; Phillips, 1995).

İkincisi genç prekarya kotasıdır. Gençlik temsili yalnızca yaşa göre değil, sınıfsal deneyime göre kurulmalıdır. Genç işsizler, atanmayan öğretmenler, moto-kuryeler, stajyerler, platform çalışanları, genç kiracılar ve güvencesiz beyaz yakalılar aday listelerinde görünür olmalıdır. Standing'ın prekarya kavramı, güvenli iş, mesleki kimlik, sosyal hak ve gelecek güvencesinden yoksun genç emek biçimlerini anlamak açısından bu öneriye kuramsal temel sağlar (Standing, 2011).

Üçüncüsü kadın emekçi kotasıdır. Kadın kotası yalnızca eğitimli profesyonel kadınların temsiliyle sınırlı kalmamalıdır. Ev işçileri, bakım emekçileri, tekstil işçileri, tarım işçisi kadınlar, market çalışanları, hemşireler, öğretmenler, belediye işçileri ve tek ebeveynli kadınlar parti mimarisinin merkezinde yer almalıdır. Fraser'ın bakım krizi tartışması, kadın emeğinin hem ücretli hem ücretsiz biçimleriyle sosyal demokrat programın merkezine alınması gerektiğini göstermektedir (Fraser, 2013).

Bu üç kota, yeni partinin sınıfsal iddiasını kurumsal güvenceye bağlar.

6.3. Programatik Hat: Demokrasi, Geçim, Onur, Gelecek

Yeni partinin siyasal hikâyesi dört kavram etrafında kurulabilir: demokrasi, geçim, onur ve gelecek. Sosyal demokrat partilerin başarısı, tarihsel olarak demokrasi ile sosyal hakları birlikte savunabilmelerine bağlı olmuştur (Berman, 2006; Esping-Andersen, 1990). Türkiye'de yeni parti de hukuk devleti restorasyonunu geçim krizi, sosyal yurttaşlık ve emek haklarıyla birleştirmelidir.

Demokrasi, yalnızca parlamenter sistem veya hukuk devleti değil; parti içi demokrasi, ön seçim, sendika hakkı, ifade özgürlüğü, yerel katılım ve yargı bağımsızlığı anlamına gelmelidir. Rosanvallon'un demokratik meşruiyet yaklaşımı, çağdaş demokrasilerde yalnızca seçimsel temsilin değil, yakınlık, denetim ve katılım mekanizmalarının da önem kazandığını vurgular (Rosanvallon, 2011).

Geçim, asgari ücret, emekli maaşı, kira, gıda fiyatları, ulaşım, enerji, çocuk bakımı, öğrenci yurdu ve borç sorununu merkeze almalıdır. Türkiye'de çalışan yoksulluğu, düşük ücret ve sosyal yardım ilişkisini birlikte değerlendiren çalışmalar, geçim krizinin yalnızca işsizlerin değil, çalışanların da temel sorunu haline geldiğini göstermektedir (Bahçe & Köse, 2017; Ortakaya, 2023).

Onur, sosyal yardımların kesilmeyeceği, fakat sadaka ve bağımlılık ilişkisi olmaktan çıkarılıp hak temelli sosyal yurttaşlığa dönüştürüleceği vaadini içermelidir. Bu yaklaşım, yoksulluğu yalnızca gelir eksikliği değil, yurttaşlık statüsü ve toplumsal saygınlık sorunu olarak ele alan sosyal politika literatürüyle uyumludur (Somers, 2008; Esping-Andersen, 1990).

Gelecek, gençlerin iş, barınma, özgürlük, eğitim, liyakat ve ülkede kalma hakkını ifade etmelidir. Castells'in ağ toplumunda gençlik hareketleri ve Standing'in prekarya analizi, gençlerin siyasal taleplerinin artık kültürel özgürlük ile ekonomik güvenceyi birlikte içerdiğini göstermektedir (Castells, 2012; Standing, 2011).

Bu dört kavram, AKP'nin sosyal yardım-muhafazakâr kimlik blokuna karşı sosyal demokrat bir alternatif kurabilir. Yeni parti, yoksula “yardımın kesilmeyecek”, işçiye “sendika hakkın güçlenecek”, gence “geleceğin burada kurulacak”, emekliye “onurlu yaşam hakkın güvence altına alınacak”, kadına “bakım yükün kamusal hizmetle paylaşılacak”, kiracıya “barınma piyasanın insafına bırakılmayacak” diyebilmelidir.

6.4. İlk 100 Günlük Kuruluş Programı

Tablo 3. İlk 100 Günlük Kuruluş Programı

Zaman	Adım	Amaç
1-7. gün	Kuruluş bildirgesi: Demokrasi, Geçim, Onur, Gelecek	Kopuşu kişisel/örgütsel değil toplumsal gerekçeye bağlamak
1-10. gün	Emekçi kurucuların açıklanması	Yeni partinin elit parti olmadığı mesajını vermek
1-15. gün	Sosyal yardım güvencesi	AKP'nin “yardımlar kesilecek” propagandasını boşa düşürmek
10-20. gün	Sendikalarla Emek Politikaları Kurulu	İşçi sınıfını program yazımına dahil etmek
10-30. gün	Genç Prekarya Meclisi	Gençliği kampanya nesnesi değil kurucu özne yapmak
20-40. gün	Kiracı ve Barınma Hakkı Komisyonu	Barınma krizini sınıf siyasetinin merkezine almak
20-40. gün	Emekli Onur Meclisi	Emeklileri pasif vaat alıcısı değil siyasal özne yapmak
30-50. gün	Kadın Emek ve Bakım Programı	Kadın emeğini sosyal demokrat programın merkezine koymak
40-60. gün	Ön seçim ve şeffaf aday belirleme tüzüğü	Eski parti alışkanlıklarını kırmak
60-80. gün	Yerel halk meclisleri	Mahalle ve ilçe düzeyinde sınıfsal örgütlenme kurmak
80-100. gün	İlk 100 Gün İktidar Programı	Muhalefet değil yönetim kapasitesi göstermek

Tablo 3'ün yorumu: İlk 100 gün programı, yeni partinin yalnızca örgütsel kopuş değil, toplumsal kuruluş olarak doğmasını hedeflemektedir. Kuruluş bildirgesi siyasal meşruiyeti; emekçi kurucular sınıfsal güvenilirliği; sosyal yardım güvencesi yoksul hanelerde güveni; sendika ve gençlik meclisleri katılımcılığı; ön seçim ve şeffaf aday belirleme ise parti içi

demokrasiyi güçlendirir. Bu takvim, yeni partiyi yalnızca “iktidara karşı muhalefet eden” değil, “toplumu yönetmeye hazırlanan” sosyal demokrat bir aktör haline getirmeyi amaçlar.

7. Sonuç

Dünyadaki güncel örnekler, gençlik hareketlerinin otoriter-popülist veya hegemonik iktidarları geriletmede önemli rol oynayabileceğini göstermektedir. Ancak gençlik enerjisi tek başına yeterli değildir. Polonya’da genç seçmen demokratik muhalefet koalisyonuna güç vermiştir. Bangladeş’te öğrenciler rejim krizinin öncüsü olmuştur. Sri Lanka’da gençlik ve ekonomik kriz protestoları NPP’nin iktidarlaşmasına zemin hazırlamıştır. Tayland’da gençlik temelli Move Forward seçim başarısı elde etmiş, fakat vesayetçi kurumlar tarafından engellenmiştir. Şili’de öğrenci hareketi partiye, kadroya ve devlete dönüşebilmiştir.

Bu karşılaştırmanın Türkiye açısından temel sonucu şudur: CHP’den koparak kurulabilecek yeni parti, yalnızca gençlik ve yenilik söylemiyle değil, sınıfsal temsil ve sosyal demokrat kuruluş stratejisiyle anlamlı olabilir. Yeni partinin kurucuları ve adayları işçi sınıfından, çalışan yoksullardan, emeklilerden, genç prekaryadan, kadın emekçilerden, kiracılardan, küçük esnaftan, çiftçilerden ve yoksul mahalle temsilcilerinden oluşmalıdır. Aksi halde yeni parti, eski siyasetin gençleştirilmiş bir versiyonu olarak kalır.

Türkiye’de AKP benzeri uzun süreli bir iktidarı aşacak siyasal hat, demokrasi mücadelesini geçim kriziyle, gençlik enerjisini işçi sınıfıyla, sosyal yardımı hak temelli yurttaşlıkla, aday yenilenmesini sınıfsal temsil ile birleştiren hattır. Yeni parti, “biz genç ve yeniyiz” demekle yetinmemelidir. “Biz emeğin, gençliğin, kadınların, emeklilerin, kiracıların, yoksulların ve halk iradesinin kurucu partisiyiz” diyebilmelidir.

Bu nedenle kurulacak yeni sosyal demokrat parti açısından temel stratejik ilke şudur: Gençlik hareketi öncü enerji, işçi sınıfı toplumsal omurga, kadın emeği görünmeyen merkez, emekliler ahlaki meşruiyet, kiracılar yeni kent sınıfı, küçük esnaf geçim ittifakı, yoksul mahalleler ise siyasal köklenme alanıdır. Bu unsurlar birleşmeden Türkiye’de gerçek bir demokratik ve sosyal dönüşüm mümkün değildir.

8. Teşekkür ve Beyanlar

Teşekkür: Yazar herhangi bir kişi veya kuruma teşekkür beyanında bulunmamaktadır. Çıkar çatışması beyanı: Yazar çıkar çatışması olmadığını beyan eder. Finansman beyanı: Bu çalışma

için herhangi bir kurumdan finansal destek alınmamıştır. Etik kurul beyanı: Çalışma, kamuya açık ikincil kaynaklara dayalı karşılaştırmalı nitel analiz niteliğinde olduğundan etik kurul onayı gerektirmemektedir.

9. Kaynakça

- Akkoyunlu, K., & Öktem, K. (2016). Existential insecurity and the making of a weak authoritarian regime in Turkey. *Southeast European and Black Sea Studies*, 16(4), 505–527. doi:10.1080/14683857.2016.1253225
- Amnesty International. (2024). Thailand: Dissolution of Move Forward Party is an attack on political rights. Amnesty International.
- Bahçe, S., & Köse, A. H. (2017). Social classes and the neo-liberal poverty regime in Turkey, 2002–2011. *Journal of Contemporary Asia*, 47(4), 575–595. doi:10.1080/00472336.2017.1325919
- Bayat, A. (2017). *Revolution without revolutionaries: Making sense of the Arab Spring*. Stanford University Press.
- Bellei, C., Cabalin, C., & Orellana, V. (2014). The 2011 Chilean student movement against neoliberal educational policies. *Studies in Higher Education*, 39(3), 426–440. doi:10.1080/03075079.2014.896179
- Bermeo, N. (2016). On democratic backsliding. *Journal of Democracy*, 27(1), 5–19. doi:10.1353/jod.2016.0012
- Berman, S. (1998). *The social democratic moment: Ideas and politics in the making of interwar Europe*. Harvard University Press.
- Berman, S. (2006). *The primacy of politics: Social democracy and the making of Europe's twentieth century*. Cambridge University Press.
- Blyth, M. (2013). *Austerity: The history of a dangerous idea*. Oxford University Press.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*. Harvard University Press.
- Castells, M. (2012). *Networks of outrage and hope: Social movements in the internet age*. Polity.

Çelik, A. (2015). Turkey's new labour regime under the Justice and Development Party in the first decade of the twenty-first century: Authoritarian flexibilization. *Middle Eastern Studies*, 51(4), 618–635. doi:10.1080/00263206.2014.987665

Chhibber, P. K., & Verma, R. (2019). The rise of the second dominant party system in India: BJP's new social coalition in 2019. *Studies in Indian Politics*, 7(2), 131–148. doi:10.1177/2321023019874628

Collier, R. B., & Collier, D. (1991). *Shaping the political arena: Critical junctures, the labor movement, and regime dynamics in Latin America*. Princeton University Press.

Della Porta, D. (2015). *Social movements in times of austerity: Bringing capitalism back into protest analysis*. Polity.

Della Porta, D., & Diani, M. (2006). *Social movements: An introduction*. Blackwell.

Della Porta, D., & Diani, M. (Eds.). (2015). *The Oxford handbook of social movements*. Oxford University Press. doi:10.1093/oxfordhb/9780199678402.001.0001

Diamond, L. (2002). Thinking about hybrid regimes. *Journal of Democracy*, 13(2), 21–35.

Donoso, S., & von Bülow, M. (Eds.). (2017). *Social movements in Chile: Organization, trajectories, and political consequences*. Palgrave Macmillan. doi:10.1057/978-1-137-60013-4

Duverger, M. (1954). *Political parties: Their organization and activity in the modern state*. Methuen.

Ekiert, G., & Kubik, J. (1999). *Rebellious civil society: Popular protest and democratic consolidation in Poland, 1989–1993*. University of Michigan Press.

Esping-Andersen, G. (1990). *The three worlds of welfare capitalism*. Princeton University Press.

Esen, B., & Gumuscu, S. (2016). Rising competitive authoritarianism in Turkey. *Third World Quarterly*, 37(9), 1581–1606. doi:10.1080/01436597.2015.1135732

Fraser, N. (2013). *Fortunes of feminism: From state-managed capitalism to neoliberal crisis*. Verso.

Gramsci, A. (1971). *Selections from the prison notebooks*. International Publishers.

Grzymala-Busse, A. (2019). How populists rule: The consequences for democratic governance. *Polity*, 51(4), 707–717. doi:10.1086/705570

The Guardian. (2024). Court bans largest Thai political party over pledge to change lese-majesty law. The Guardian.

Heller, P. (1999). *The labor of development: Workers and the transformation of capitalism in Kerala, India*. Cornell University Press.

Hopkin, J. (2020). *Anti-system politics: The crisis of market liberalism in rich democracies*. Oxford University Press.

Hossain, N. (2017). *The aid lab: Understanding Bangladesh's unexpected success*. Oxford University Press.

Jaffrelot, C. (2019). Class and caste in the 2019 Indian election: Why have so many poor started voting for Modi? *Studies in Indian Politics*, 7(2), 149–160.

doi:10.1177/2321023019874890

Katz, R. S., & Mair, P. (1995). Changing models of party organization and party democracy: The emergence of the cartel party. *Party Politics*, 1(1), 5–28.

doi:10.1177/1354068895001001001

Katz, R. S., & Mair, P. (2018). *Democracy and the cartelization of political parties*. Oxford University Press.

Keyder, Ç. (1987). *State and class in Turkey: A study in capitalist development*. Verso.

Kitschelt, H. (1994). *The transformation of European social democracy*. Cambridge University Press.

Laohabut, T., & McCargo, D. (2024). Thailand's movement party: The evolution of the Move Forward Party. *Journal of East Asian Studies*, 24(1), 1–23. doi:10.1017/jea.2024.1

Larrabure, M., & Torchia, C. (2015). The 2011 Chilean student movement and the struggle for a new left. *Latin American Perspectives*, 42(5), 248–268.

doi:10.1177/0094582X14547506

Levitsky, S., & Roberts, K. M. (2011). *The resurgence of the Latin American left*. Johns Hopkins University Press.

Levitsky, S., & Way, L. A. (2010). *Competitive authoritarianism: Hybrid regimes after the Cold War*. Cambridge University Press.

Lewis, D. (2011). *Bangladesh: Politics, economy and civil society*. Cambridge University Press.

Linz, J. J., & Stepan, A. (1996). *Problems of democratic transition and consolidation*. Johns Hopkins University Press.

Lipset, S. M., & Rokkan, S. (1967). Cleavage structures, party systems, and voter alignments. In S. M. Lipset & S. Rokkan (Eds.), *Party systems and voter alignments: Cross-national perspectives* (pp. 1–64). Free Press.

Mahoney, J., & Rueschemeyer, D. (Eds.). (2003). *Comparative historical analysis in the social sciences*. Cambridge University Press.

Mair, P. (2013). *Ruling the void: The hollowing of Western democracy*. Verso.

Mannheim, K. (1952). The problem of generations. In *Essays on the sociology of knowledge*. Routledge & Kegan Paul.

McAdam, D. (1982). *Political process and the development of Black insurgency, 1930–1970*. University of Chicago Press.

McAdam, D., McCarthy, J. D., & Zald, M. N. (Eds.). (1996). *Comparative perspectives on social movements: Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press.

McCargo, D., & Chattharakul, A. (2020). *Future Forward: The rise and fall of a Thai political party*. NIAS Press.

McCargo, D. (2023). The banning of Future Forward. *Thai Legal Studies*, 2(2), 270–274. doi:10.54157/tls.264136

Michels, R. (1962). *Political parties: A sociological study of the oligarchical tendencies of modern democracy*. Free Press. Original work published 1915.

Mudde, C. (2017). *SYRIZA: The failure of the populist promise*. Palgrave Macmillan. doi:10.1007/978-3-319-47479-3

Mudde, C., & Rovira Kaltwasser, C. (2017). *Populism: A very short introduction*. Oxford University Press.

Müller, J.-W. (2016). *What is populism?* University of Pennsylvania Press.

O'Donnell, G., & Schmitter, P. C. (1986). *Transitions from authoritarian rule: Tentative conclusions about uncertain democracies*. Johns Hopkins University Press.

Ortakaya, Ü. İ. (2023). Social assistance as a livelihood strategy among the working poor: A case study from Türkiye. *Global Social Welfare*. doi:10.1007/s40609-023-00312-8

Öniş, Z. (2004). The political economy of Turkey's Justice and Development Party. *SSRN Electronic Journal*. doi:10.2139/ssrn.659463

OSCE/ODIHR. (2023). Republic of Poland parliamentary elections, 15 October 2023: ODIHR election observation mission final report. OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights.

Özdemir, Y. (2020). AKP's neoliberal populism and contradictions of new social policies in Turkey. *Contemporary Politics*, 26(3), 245–267. doi:10.1080/13569775.2020.1720891

Panbianco, A. (1988). *Political parties: Organization and power*. Cambridge University Press.

Phillips, A. (1995). *The politics of presence*. Oxford University Press.

Pitkin, H. F. (1967). *The concept of representation*. University of California Press.

Ponce Lara, C. (2023). Nuevas generaciones y líderes al poder: Desde el movimiento estudiantil de 2011 al primer gobierno del Frente Amplio en 2022. *Iberoamericana*, 23(82), 59–79. doi:10.18441/ibam.23.2023.82.59-79

Przeworski, A. (1985). *Capitalism and social democracy*. Cambridge University Press.

Przeworski, A., & Sprague, J. (1986). *Paper stones: A history of electoral socialism*. University of Chicago Press.

Reuters. (2024a). Bangladesh student protesters plan new party to cement their revolution. Reuters.

Reuters. (2024b). Sri Lanka's 2022 'Aragalaya' revolt hangs heavy over presidential vote. Reuters.

Riaz, A. (2016). *Bangladesh: A political history since independence*. I.B. Tauris.

Roberts, K. M. (2015). *Changing course in Latin America: Party systems in the neoliberal era*. Cambridge University Press.

Rosanvallon, P. (2011). *Democratic legitimacy: Impartiality, reflexivity, proximity*. Princeton University Press.

Sadurski, W. (2019). *Poland's constitutional breakdown*. Oxford University Press.

Savage, M. (2015). *Social class in the 21st century*. Pelican.

Schedler, A. (Ed.). (2006). *Electoral authoritarianism: The dynamics of unfree competition*. Lynne Rienner.

Selçuk, O. (2016). Strong presidents and weak institutions: Populism in Turkey, Venezuela and Ecuador. *Southeast European and Black Sea Studies*, 16(4), 571–589.
doi:10.1080/14683857.2016.1242893

Somers, M. R. (2008). *Genealogies of citizenship: Markets, statelessness, and the right to have rights*. Cambridge University Press.

Stanley, B. (2019). A new populist divide? Correspondences of supply and demand in the 2015 Polish parliamentary elections. *East European Politics and Societies*, 33(1), 17–43.
doi:10.1177/0888325418783056

Standing, G. (2011). *The precariat: The new dangerous class*. Bloomsbury Academic.

Tansel, C. B. (2018). Authoritarian neoliberalism and democratic backsliding in Turkey: Beyond the narratives of progress. *South European Society and Politics*, 23(2), 197–217.
doi:10.1080/13608746.2018.1479945

Tarrow, S. (1998). *Power in movement: Social movements and contentious politics*. Cambridge University Press.

Thelen, K. (1999). Historical institutionalism in comparative politics. *Annual Review of Political Science*, 2, 369–404. doi:10.1146/annurev.polisci.2.1.369

Time. (2024). How Nahid Islam became a face of Bangladesh's student revolution. *Time*.

Tilly, C. (1978). *From mobilization to revolution*. Addison-Wesley.

Tilly, C. (2004). *Social movements, 1768–2004*. Paradigm.

Urbinati, N. (2019). *Me the people: How populism transforms democracy*. Harvard University Press.

Uyangoda, J. (2022). Sri Lanka's economic crisis and the politics of protest. *Economic and Political Weekly*, 57(31), 10–13.

Wright, E. O. (1997). *Class counts: Comparative studies in class analysis*. Cambridge University Press.

Yavuz, M. H. (2009). *Secularism and Muslim democracy in Turkey*. Cambridge University Press.

Yıldırım, K. (2009). Social democratic parties in Turkey: The Republican People's Party and the Democratic Left Party. *Turkish Studies*, 10(3), 363–385.

Yörük, E. (2012). Welfare provision as political containment: The politics of social assistance and the Kurdish conflict in Turkey. *Politics & Society*, 40(4), 517–547.

doi:10.1177/0032329212461130

Yörük, E. (2022). *The politics of the welfare state in Turkey*. University of Michigan Press.